

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI

TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI

"TASDIQLAYMAN"

G.Sh.Kixsiyeva

2020

yi

28 08

"KELISHILDI"

Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi

2020

yi

29 08

Ro'yxatga olindi: № MD-5A120101

2020__ yil "29" 08

SHARQ XALQLARI ADABIYOTI POETIKASI (ERON)

FAN DASTURI

Bilim sohasi:	100000 – Gumanitar soha
Ta'lim sohasi:	120000 – Gumanitar soha
Mutaxassislik:	5A120101 – Adabiyotshunoslik (sharq tillari)

Toshkent – 2020

	8. www.academy.uz (Fanlar akademiyasi)
7.	Fan dasturi Oliy va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi yo'nalishlari bo'yicha O'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi Kengashning 2020__ yil "<u>29.08</u>" dagi <u>4</u>-sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2020__ yil "<u>29.08</u>" dagi <u>452</u> - sonli buyrug'i bilan ma'qullangan fan dasturlarini tayanch oliy ta'lim muassasasi tomonidan tasdiqlashga rozilik berilgan.
8.	Fan/modul uchun mas'ul: Imomnazarov M. – ToshDShU "Xorijiy sharq mamlakatlari adabiyoti" kafedrası professori
9.	Taqrizchilar: U. Muhibova– TDSHU "Janubiy va Janubiy-Sharqiy Osiyo" kafedrası professori, filologiya fanlari doktori; S. Sotiboldiyeva – A. Navoiy nomidagi Til va adabiyot universiteti professori, filologiya fanlari doktori.

4.	VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: • amaliy mashg'ulotlar; • interfaol keys-stadilar; • mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar; • guruhlarda ishlash; • taqdimotlar tayyorlash; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	VII. Kreditlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.
6.	Asosiy adabiyotlar 1. Boboyev T. Adabiyotshunoslik asoslari. O'quv metodik qo'llanma. T.: O'zbekiston, 2002. 2. Quronov D. Adabiyotshunoslik asoslari. T.: 2018. 3. Umurov N. Adabiyot nazariyasi. Darslik. T.: Sharq, 2002 Qo'shimcha adabiyotlar 1. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollariga bag'ishlangan majlisidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. // Xalq so'zi gazetasi. 2017 yil 16 yanvar, №11. 2. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – T.: O'zbekiston, 2016. - 56 b. 3. Mirziyoev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. – T.: O'zbekiston, 2017. - 48b 4. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – T.: O'zbekiston, 2017. – 488 b. 5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi PF-4947-sonli "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni. www.lex.uz. Axborot manbalari 6. www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi hukumat portali. 7. www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi.

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	ECTS - Kreditlar	
5ASAP225	2020-2021	2	4-5	
Fan/modul turi	Ta'lim tili		Haftadagi dars soatlari	
Majburiy	O'zbek		4-5	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Sharq adabiyoti poetikasi	60	90	150
2.	I. Fanning mazmuni Fanni o'qitishdan maqsad – magistrarga o'rganilayotgan mamkatlar adabiyoti poetikasi, adabiyot nazariyasi fanlarida o'rganilayotgan milliy badiiy adabiyotning o'ziga xos xususiyatlari, uning rivojlanish qonuniyatlari va xarakteri, metodlari, janrlar, poetikani tashkil qiladigan asarning badiiy tili, uslubi, turli badiiy – tasviriy va ifodaviy vositalari to'g'risida bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirishdir. Fanning vazifasi – talabalarga fors tilida yaratilgan adabiyotlar ustida ishlash jihatlari tushunib yetish, zamonaviy matnni tushunish, fors badiiy matnlarining o'ziga xos xususiyatlarini ajratib ko'rsatish, muallif g'oyasini, asar obrazlarini idrok etish, muallifni tushunish, adabiy asarning butun qirralarini anglab yetishni o'rgatishdan iborat. II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: 1-mavzu. Qadimgi adabiyotlar poetikasi. Poetikaning umumiy masalasi Keng ma'noda adabiyot nazariyasi tushunchasi sifatida, poetika adabiyot nazariyasi sifatida, adabiy tur va janrlar xususiyatini, oqim va yo'nalishlar, uslub va metodlarni o'rga-nadi hamda badiiylik darajasi o'rtasidagi ichki bog'lanish va o'zaro munosabat qonuniyatlarini tadqiq etishi masalalari 2-mavzu. Aristotel "Poetika"si va uning adabiyotshunoslik uchun ahamiyati Aristotel "Poetika"si badiiy asar va uning tiliga oid nazariy masalalarni yoritishda dastlabki asar sifatida, yunon adabiyotidagi ilk realizm nazariyasi, Abu Nasr Forobiy hamda uning Aristotel "Poetika"si ta'sirida yozilgan "Shoirilar san'ati qonunlari haqida risola"si haqida			

3-mavzu. Adabiy jarayon va poetika

Adabiy-badiiy mezonlar, poetikaning muayyan qonun-qoidalarini ayrim adabiy yo'nalish, oqim va maktablarda, alohida xalqlarda, buyuk qalam sohiblari ijodida pishgan, puxta ishlanib, sayqal topganligi masalalari

4-mavzu. Qadimgi adabiyotlarda estetik asoslar va foydalangan ifoda vositalari

Realistik adabiyotning klassitsizm bosqichi haqidagi nazariy masalalar, N. Bualonng "Poetik san'at" asari (1674), klassitsizm nazariyasining dogmatik g'oyalarga qarshi kurashi, D. Didroning "Dramatik poeziya haqida" (1758), G. Lessingning "Gamburg dramaturgiyasi" (1767—69) asarlari

5-mavzu. Sharq adabiyotida an'ana va novatorlik masalasi

Musulmon Sharqi adabiyotida poetikasi, ilmi aruz, ilmi qofiya, ilmi badi', Shayx Ahmad Taroziyning "Funun ul-balog'a", Atoulloh Husayniyning "Ba-doi' ussanoyi" asarlari haqida.

6-mavzu. Marifatparvarlik adabiyoti poetikasi

Ma'rifatparvarlik harakati, taraqqiyot yo'lida ma'rifatparvarlik, ahalining turli qatlamlarini o'z g'oyalarga ergashtirish, ma'rifatparvarlik harakati yetakchilari, yangicha usul ta'limi, dunyoviy adabiyot va boshqa ilmlarni o'rganish masalalari.

7-mavzu. Zamonaviy sharq adabiyotlar poetikasi

Syujet va kompozitsiya masalalari, badiiylilik mezoni va yozuvchi mahorati, nasriy asarlar poetikasi, poetika atamasining zamonaviy nazariy qamrovi va adabiyotshuboslikdagi vazifalari.

III. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Aristotelning "Poetika" si bilan tanishish va uni tahlil etish.
2. O'rganilayotgan mamlakat adabiyotining qadimgi namunalarini poetika ilmi nuqtai nazaridan tahlildan o'tkazish.
3. Uyg'onish davrdagi adabiyot namunalarini tahlil qilib, ularning syujet tuzulishi, janri, kompozitsiyasini aniqlash.
4. Klassisizm poetikasi asoschisi Bualoning estetik qarashlarini o'rganish.
5. Klassisizm oqimining buyuk namoyondalari Kornel, Rasin asarlarini tahlil etish va "Uch birlik" qonuni tadbiqini aniqlash.
6. Romantizm poetikasini Bayron she'riyati misolida aniqlash.
7. Mumtoz Sharq adabiyotidan poetikaga bag'ishlangan asarni tahlil qilish.

8. Milliy adabiyot poetikasining evolyusiyasini kuzatib borish va tamoyillarini aniqlash.

9. Tarixiy poetika nuqtai nazaridan badiiy usullarini takomillashini kuzatib borish.

10. Yangi davr milliy adabiyot poetikasining rivojini aniqlash.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Milliy mumtoz adabiyotining poetikasi rivoji
 2. O'rta asr milliy adabiyotining poetikasini o'ziga xosligi (muayyan asarlar misolida)
 3. Alohida olingan O'rta asr poetikasi risolasini tadqiqi.
 4. O'rganilayotgan mamlakat zamonaviy adabiyotining poetikasining davriy rivojida yangi shakl va obrazlarning shakllanishi.
 5. Yangi davr adabiyotidan tanlab olingan nasriy asarning poetikasi.
 6. She'riy asarning poetikasi (Yangi davr).
 7. Zamonaviy milliy yozuvchini poetikasi.
 8. Zamonaviy shoirlarning ijodi poetikasi.
 9. Zamonaviy adabiy oqimlarining poetikasi (masalan, Misr adabiyotida "Yangi mavj" oqimi).
 10. G'arb modernizmi va uning sharq mamlakatlari adabiyotiga estetik jihatdan ta'siri (namuna asosida).
- Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.

3. V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

- Zamonaviy nasriy asarlarda tahlil va talqin tushunchalarini bilish, talqin jarayonida falsafa, psixologiya va sotsiologiya fanlari yutuqlarini tadbiq eta olish, badiiy asar tahlilida ob'ektiv va sub'ektiv jihatlarni ajrata olish haqida *tasavvur va bilimga ega bo'lishi*;
- Ilmiy yechimlar bo'yicha xulosa va tavsiyalarni shakllantira olish, badiiy adabiyotning ijtimoiy vazifasini aniqlay olish, asarning diqqatga loyiq jihatlarni ko'rsata olish, muallif tasvirlagan badiiy manzara va kitobxon idrok etgan badiiy manzarani prognoz qilish bo'yicha *ko'nikmalariga ega bo'lishi*;
- talaba adabiy asardan o'zi yashayotgan davrga muvofiq xulosa chiqarish; adiblar ijodida inson ruhiyati kamolini ko'rsata olish; badiiy asardan xulosa chiqarish, to'g'ri tadqiq qilish tahlilchining saviyasi, dunyoqarashi va boshqa omillar bilan bog'liqligi to'g'risida aniq *malakalariga ega bo'lishi kerak*.